

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 13/2009**

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av 7 och 8 § i lagen om utlännings-
registret samt av 18 § i lagen om beskattnings-
förfarande**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 juni 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 § i lagen om utlänningsregistret samt av 18 § i lagen om beskattningsförfarande (RP 95/2009 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Harri Sivula, inrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Päivi Kantanen, arbets- och näringsministeriet
- projektchef Janne Marttinen, Utvecklingsprojektet för myndighetssamarbete

- överinspektör Helena Hynynen, Skattestyrelsen
- överinspektör Jarmo Tiukkanen, Migrationsverket
- distriktschef Kaarina Myyri-Partanen, Nylands arbetarskyddsdistrikt
- överinspektör Husein Muhammed, Minoritetsombudsmannens byrå
- enhetschef Sinikka Hyypä, Nylands arbetstillståndsenhet, arbets- och näringsbyrån i Vanda
- ekonomisk expert Erkki Laukkanen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ansvarig jurist Jyrki Ojanen, Byggnadsförbundet rf
- arbetsmarknadschef Tapio Kari, Byggnadsindustrin RT rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utlänningsregistret ska ändras. Migrationsmyndigheterna föreslås kunna få beskattningsuppgifter av Skatteförvaltningen om arbetsgivare som har utländska arbetstagare och föra in uppgifterna i utlänningsregistret. Uppgifterna behövs för att det ska kunna bedömas om arbetsgivaren kan uppfylla

sina förpliktelser gentemot invandraren. De ska också bidra till att minska risken för att utlännningar som kommer till Finland för att arbeta och som är dåligt informerade om sina rättigheter och förhållandena här råkar ut för arbetsgivare som är verksamma inom den svarta ekonomin.

Lagen om beskattningsförfarande föreslås bli ändrad så att Skatteförvaltningen ska kunna få uppgifter direkt av migrationsmyndigheterna om

utlänningars vistelse, arbetsgivare och anställningsförhållanden.

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Propositionen hänger samman med det handlingsprogram mot ekonomisk brottslighet som statsrådet antog 2006 för att öka samverkan mellan myndigheterna och undanröja hinder för deras ömsesidiga informationsutbyte. Förslag om bättre informationsutbyte mellan migrations- och skattemyndigheterna ingår också i handlingsplanen mot människohandel och en promemoria från inrikesministeriets arbetsgrupp för övervakning av utlänningar från 2003.

Det är av största vikt att bekämpa svart ekonomi och människohandel, anser utskottet. Användningen av utländsk arbetskraft är i många fall förknippad med olika former av missbruk, som trampade arbetsvillkor och underbetalda arbetstagare, och försummelse av skatter, avgifter, arbetarskydd och social trygghet. Idén med att försumma förpliktelser och minimera arbetsgivarkostnader är att förskaffa sig orättmätiga konkurrensfördelar som snedvrider en sund konkurrens mellan företag.

Utländska arbetstagare är sårbara och därmed högst utsatta för risken att utnyttjas av aktörer inom svartekonomin. Det är svårt att avslöja missbruk genom att utländska arbetstagare ofta är beroende av sina arbetsgivare eller dem som förmedlat arbetet och varken vill eller kan vända sig till myndigheterna. Förmedlingen av arbetskraft visar i vissa fall tecken på organiserad brottslighet.

Utskottet anser att propositionen är viktig för att vi ska kunna bekämpa svart ekonomi och människohandel och tillstyrker den därför. För att värna arbetstagarnas rättigheter, upprätthålla en neutral konkurrens mellan företag och tillva-

rata samhällets intressen är det viktigt att vi kan övervaka att den utländska arbetskraften inte hamnar i tjänst hos arbetsgivare som medvetet försummar sina arbetsgivarförpliktelser. Utskottet poängterar hur viktigt det är att övervaka utländska arbetstagares arbetsvillkor och menar att regeringens förslag till förhandsövervakning kompletterar arbetarskyddsmyndigheternas efterhandskontroll. En effektiv bekämpning av den svarta ekonomin förutsätter adekvata resurser för de myndigheter som har hand om både förhandsövervakningen och efterhandskontrollen.

Just nu är det speciellt aktuellt att bekämpa den svarta ekonomin, eftersom olika slags fenomen i den ekonomiska gråzonen har ökat i betydande grad i takt med recessionen. Det finns mycket osund konkurrens på marknaden och därmed har konkurrenssituationen blivit mycket svår för hederliga företag.

I regeringens handlingsprogram och i olika arbetsgruppsrapporter har det föreslagits en lång rad författningsändringar som ska göra kampen mot och övervakningen av ekonomisk brottslighet och svartekonomi effektivare. Ändringsförslagen har beretts i olika ministerier och det ser ut som om de skulle komma upp till behandling i riksdagen i mycket små bitar och i sakta mak. Utskottet påskyndar författningsändringarna och ser helst att regeringen samordnar beredningen och ser till att ändringsförslagen om insatserna skyndsamt överlämnas till riksdagen för behandling.

En informationstjänst för kampen mot svartekonomi

Utskottet noterar i sitt betänkande (AjUB 5/2009 rd — RP 50/2009 rd) följande ställe i kapitel

11.5 Boende, markpolitik och byggande i programmet för statsminister Matti Vanhanens andra regering: "Inom ramen för bekämpandet av grå ekonomi utreds möjligheten att skapa en offentlig informationstjänst genom vilken det kan säkerställas att en tjänsteleverantör har skött skatte-, arbetsgivar- m.fl. förpliktelser som sig bör". Utskottet framhöll att en sådan informationstjänst avsevärt skulle underlätta för beställarföretag att klarlägga sin samarbetspartners situation och förbättra hederliga företags villkor på marknaden. Övervakningen blir samtidigt enklare och myndigheterna kan koncentrera sina insatser på verkliga problemfall.

Utskottet tillstyrker det slag av offentlig informationstjänst som läggs fram i regeringsprogrammet. Det påskyndar regeringens åtgärder för att inrätta den.

På en alleuropeisk marknad är det viktigt att beställaren har tillgång till tillförlitlig information om företag i andra EU-länder. Regeringen bör undersöka möjligheterna att ta initiativ till att inrätta en alleuropeisk offentlig informationstjänst.

Prövning av beskattningsuppgifternas roll

Migrationsmyndigheterna ska enligt lagförslaget ha rätt att få tillgång till information om huruvida en arbetsgivare har uppfyllt sin skyldighet att betala skatt och om hur betalningen av skatter har ordnats. Om arbetsgivaren inte uppfyller sin skyldighet kan det bli avslag på det uppehållstillstånd som söks för en arbetstagare. Men det framgår inte av propositionen hur allvarlig förseelsen måste vara för att leda till avslag på ansökan om uppehållstillstånd och för hur lång tid en enskild försummelse kan hindra att tillstånd beviljas.

Att en enskild skattebetalning försenas eller ett avtal med skattemyndigheten om att betalningen ordnas betyder ännu inte att arbetsgivaren agerar i en ekonomisk gråzon. I en ekonomisk situation som den vi nu lever i har också många hederliga företag svårigheter med skattebetalningen.

Utskottet framhåller att uppehållstillstånd beviljas efter samlad prövning och att uppgifterna om uppfylld skattebetalningsskyldighet bara utgör en del av det underlag som prövningen bygger på. Att en enskild skattebetalning försenas eller det finns ett avtal om betalningarna hindrar alltså inte i sig att uppehållstillstånd beviljas, utan det väsentliga är att bedöma vilken effekt detta har på en utländsk arbetstagares ställning.

Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att en samlad prövning försvåras av 8 § i lagen om utlänningsregistret eftersom den begränsar den registeransvariges rätt att få information till uppgifter om huruvida arbetsgivaren har uppfyllt sin skattebetalningsskyldighet och om hur betalningen är ordnad. Den rätt till information som bestämmelsen ger räcker inte nödvändigtvis till i alla situationer för att ge en uppfattning om arbetsgivarens förmåga att klara av sina arbetsgivarförpliktelser. Den möjliggör inte tillgång till sådan information från skattemyndigheten som gäller till exempel arbetsgivarföretagets bakgrund och som skulle behövas för en bedömning av arbetsgivarens förmåga och vilja att uppfylla sina lagfästa förpliktelser.

I den ekonomiska gråzonen är det allmän praxis att kringgå lagar med hjälp av nygrundade aktiebolag eller aktieförskott som köpts ur företagssäljarens skrivbordslåda. Ett skrivbordsföretag har inga restskatter eller försummelser med skattebetalningen och skattebyråns intyg visar inte heller om de ansvariga bolagsmännen har konkurser i bagaget eller betydande restskatter eller om deras tidigare företag har haft allvarliga försummelser med sina lagfästa skyldigheter.

Utskottet anser att den registeransvarige för utlänningsregistret bör ha mer omfattande rätt att få information om arbetsgivaren. För att den registeransvarige för utlänningsregistret ska kunna få tillgång till information också om sådana personers försummelser som står bakom ett juridiskt företag som fungerar som arbetsgivare bör paragrafen kompletteras till exempel på följande sätt: "... och andra uppgifter som kan vara av betydelse för att bedöma om den arbetsgivare som utlänningen uppgett har förmåga och vilja att klara av sina lagfästa skyldigheter".

Enligt en del utlåtanden till utskottet är den föreslagna utvidgningen av rätten till information emellertid för diffus och omfattande och kan urholka hederliga företags rättssäkerhet och förtroende för myndigheterna. Det är viktigt att se till att den utvidgade rätten till information inte försvårar för de företag som följer lagar och bestämmelser.

Utskottet föreslår att förvaltningsutskottet tar reda på om rätten för den registeransvarige för utlänningsregistret kan utvidgas på detta sätt.

Ett analyscenter för svart ekonomi

Finansministeriet har sedan 2000 hållit i ett projekt för utveckling av myndighetssamarbetet. Det har haft i uppdrag att utveckla kampen mot svart ekonomi och ekobrottslighet genom att samla in, analysera och sprida information till myndigheterna om ekonomiska brott och ekobrottslighet och upprätthålla en aktuell lägesbild av den svarta ekonomin och ekobrottsligheten. Informationsutbyte mellan myndigheterna är en av verksamhetsformerna.

Utskottet har erfarit att en proposition med förslag till lagstiftning om att permanenta projektet sannolikt överlämnas till riksdagen våren 2010. Projektets uppdrag föreslås bli överfört till ett analyscenter för svart ekonomi som ska inrättas inom skatteförvaltningen. Utom att centret ska upprätthålla en aktuell lägesbild av den svarta ekonomin ska det tjäna som stödfunktion för myndigheter och andra som har ett offentligt uppdrag och tillhandahålla tvärssektoriella analyser om företag och personer som opererar i den ekonomiska gråzonen. Centret ska få en mer omfattande rätt till information och informationshantering än projektet för myndighetssamarbetet. Analyser ska utarbetas på beställning på begäran av andra myndigheter eller parter som har ett offentligt uppdrag.

Utskottet tillstyrker att ett analyscenter för svart ekonomi inrättas. Det anser att de analys- och utredningstjänster som centret kan tillhand-

hålla i kombination med en utvidgad rätt till information enligt lagförslag 1 ger myndigheterna avsevärt mycket bättre möjligheter att hindra att utländska arbetstagare hamnar i tjänst hos företag i den ekonomiska gråzonen.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan och

att förvaltningsutskottet tar reda på om 8 och 9 § i lagförslag 1 kan ändras på följande sätt:

8 §

Externa datakällor

Den registeransvarige har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för utlänningsregistret få sådan information som är nödvändig för utförande av de uppgifter som föreskrivs för den i lag enligt följande:

— — — — —
9) av Skatteförvaltningen uppgifter som gäller skattskyldigas inkomster och förmögenhet samt andra beskattningsuppgifter för utredning av förutsättningar för förvärv av eller befrielse från finskt medborgarskap samt av försörjningsförutsättningarna vid beviljande av uppehållstillstånd samt uppgifter för övervakning i anslutning till uppehållstillstånd för utlänningar när det gäller huruvida den arbetsgivare som utlänningen uppger har uppfyllt sin skattebetalningsskyldighet och hur betalningen av skatter har ordnats och andra uppgifter som kan vara av betydelse för att bedöma om den arbetsgivare som utlänningen uppgett har förmåga och vilja att klara av sina lagfästa skyldigheter;
— — — — —

Helsingfors den 30 september 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /saml

Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst
ers. Petri Pihlajaniemi /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.